

Качанова Т.В. к.с.-г.н. доцент Миколаївський національний аграрний університет

НЕ СЛІД ЗАБУВАТИ ПРО ОВЕС

Овес є однією з найбільш важливих зернових культур. Його використовують у вигляді цілого або дробленого зерна, борошна, висівок, особливо при вирощуванні молодняку і відгодівлі тварин. Вирощується культура на зелений корм, сіно, силос. З вівса готують трав'яне борошно, брикети, гранули, як у чистому вигляді, так і в суміші з бобовими культурами. Гарним кормом є і вівсяна солома, що по цінності незначно поступається сіну другого класу. Овес широко використовується для виробництва продуктів харчування. Зерно вівса є цінною сировиною для готування різних видів круп – не дробленої, різаної, плющеної, шліфованої, вівсяних пластівців, а також борошна, толокна, кондитерських виробів, виробництва дитячого і дієтичного харчування. Овес широко використовується в медицині, особливо народній, як живильний і цілющий продукт. Сама назва AVENA (овес) походить від латинського AVERE, що означає «бути здоровим».

Овес має деякі переваги серед інших зернових культур. Маючи добре розвинуту кореневу систему, з великою поглинаючою властивістю, він менш вимогливий до ґрунту, характеризується здатністю використовувати важкорозчинні сполуки. Він добре переносить підвищену кислотність, і в той же час, не витримує вирощування на солонцях. Цінною властивістю вівса є підвищена стійкість до ураження кореневими гнилями й ушкодження прихованостебловими шкідниками. Низькі врожаї вівса у степовій зоні України можна пояснити багатьма причинами, основні з них: розміщення культури на малородючих ґрунтах останнім полем у сівозміні; недостатньо розроблена зональна технологія вирощування, елементи якої часто

порушують; невеликі площі під новими і перспективними сортами; посів насіння низьких репродукцій.

Вирощування вівса і збільшення площ під ним може бути досягнуте за рахунок використання сортів, здатних максимально використовувати природнокліматичні ресурси регіону, адже цілий ряд господарств, розташованих у зоні недостатнього зволоження, мають зерново-тваринницький напрямок і мають потребу в якісному, збалансованому кормі. Досліди, що проведені нами у різних господарствах Миколаївської області підтверджують ефективність елементів технології вирощування вівса для збільшення врожайності його зерна. Отже, наводимо деякі особливості агротехніки, які можуть бути використані для успішного вирощування культури. Для сівби вівса використовуються висококласне протруєне насіння, маса 1000 зерен повинна бути не менше 30 г, сила росту – не менше 80 %. Тільки в цьому випадку сходи будуть дружними і повними. На Миколаївщині прийняті самі ранні строки сівби ярого вівса, що визначаються досяганням ґрунту і можливістю передпосівного обробітку верхнього шару. Відповідно до результатів наших досліджень, норма висіву вівса в залежності від біологічних особливостей сорту змінюється від 3,5 до 4,0 млн. схожих насінин на гектар. Овес добре використовує поживні речовини ґрунту і післядію добрив, зазвичай при визначенні доз та співвідношень основних елементів живлення необхідно, в першу чергу, враховувати агрохімічні показники ґрунту конкретного поля, попередники, післядію добрив в сівозміні та заплановану врожайність. Враховуючи агрохімічні показники ґрунтів південного Степу України, більше значення має внесення азотно-фосфорних добрив, тому, розміщуючи його по удобреним попередникам, дають тільки припосівне добриво у вигляді гранульованого суперфосфату P10-15 або амофосу N12P52. На ґрунтах з низьким вмістом поживних елементів і після ярих зернових необхідно вносити основне добриво N40-60P40-60 (ефективніше восени під оранку). Наші дослідження дозволили встановити, що оптимізація поживного режиму вівса при вирощуванні на

чорноземах південних досягається шляхом сполучення допосівного внесення мінеральних добрив у дозі N60P60 з обробкою насіння біопрепаратом Реаком-Зерно. Даний прийом забезпечив формування найвищих показників продуктивності вівса, одержання врожайності більше 2,5 т/га високоякісного зерна. Серед плівчастих видів вівса найбільш крупне зерно формувалося у сорту Скакун (41 г). Серед голозерних видів вівса сорт Скарб України в контрастних гідротермічних умовах півдня України зберігав високу масу 1000 зерен (33 г). Маса плівчастих зерен в урожаї плівчастих сортів вівса складала в середньому 29,9 %, а у розрізі сортів ця цифра була найменшою у сорту Скакун (24,4 %). Зерно голозерного вівса в середньому мало плівчастість 2,2 %, найменшою плівчастістю відрізнявся сорт Скарб України – 1,9 %.

Отже, наші дослідження доводять, що в умовах південного Степу України при суворому дотриманні агротехніки і використанні нових високопродуктивних сортів можна отримати високий врожай доброякісного зерна вівса. Ми вказали лише на окремі шляхи підвищення врожайності зерна цієї цінної культури, однак існує безліч інших, не менш вагомих агротехнічних факторів (захист від хвороб та шкідників, своєчасне та якісне збирання та ін.), і лише використання їх в комплексі дасть змогу розкрити потенційні можливості нових сортів цієї культури.

Список використаної літератури

1. Борисоник З.Б. Ячмень и овес в черноземной зоне / Борисоник З.Б. – М.: 1957. – 164 с.
2. Житовецкий В.С. Роль сортовой агротехники в повышении урожайности и качества яровых зерновых культур: Обзор / [Житовецкий В.С., Романова С.А.]. — Киев : УкрНИИНТИ, 1982. — 44 с.
3. Лимар А.О., Павленко Т.В. Водний режим при вирощуванні вівса залежно від способів основного обробітку ґрунту // А.О. Лимар, Т.В. Павленко // Таврійський науковий вісник. – Вип. 52. – Херсон: Айлант. – 2009. – С. 31-35.

